

Dávne dejiny Malého a Veľkého Ruskova do 13. storočia odkrýva archeológia na základe získaných hmotných pamiatok.

Napriek tomu, že v súčasnosti sa na území Nového Ruskova, ktorý vznikol zlúčením Malého a Veľkého Ruskova v r. 1964, archeologický výskum neuskutočnil, nachádzame informácie o tom, že v tejto lokalite bolo objavené sídlisko z doby rímskej a veľkomoravskej. V lokalite východne od Malého Ruskova bol pri archeologickom prieskume objavený keramický materiál z 10. – 12. storočia.

K stredovekým dejinám Malého a Veľkého Ruskova sa zachovalo pomerne málo prameňov. Najstaršie priame písomné správy o týchto lokalitách sú poznačené nejasnosťami a chronologickými komplikáciami. Východiskom pre nás sú stredoveké listiny, daňové súpisy, urbáre a iné písomnosti, ktoré pomáhajú poodhaliť historický vývoj a spoločenský život v týchto obciach. Najstaršia písomná správa o Veľkom Ruskove sa nachádza v popise chotára obce Vojčice s ktorým ruskovský chotár susedil. Listinu z roku 1217 uvádza Richard Marsina v Codexe diplomaticus ... I., č. 224 s. 176 i Branislav Varsík ako najstarší písomný doklad o Villa Ruzka.² Ferdinand Uličný považuje túto listinu za falzifikát, ktorý bol vyhotovený okolo roku 1328. Dôvodom vyhotovenia falza bola podľa neho snaha o udržanie vymedzeného majetku vo Vojčiciach tým, že bolo jeho vlastníctvo posunuté do roku 1217. Napriek uvedenému, o existencii Veľkého Ruskova v 13. storočí nemožno pochybovať. Vo Vlastivednom slovníku obcí na Slov. II., ktorý pripravil Encyklopedický ústav SAV je uvedené, že obec je doložená v r. 1214.³ Nie je však bližšie určený písomný doklad, ktorý sa k tomuto letopočtu viaže. Veľký Ruskov patril do okolia stredovekého Trebišova. Podľa F. Uličného bol jednou z dedín, ktoré patrili šľachticovi Andronikovi po roku 1254, ktorý sídlil na hrade Trebišov /Parič/.⁴ Z listiny napísanej v roku 1308 vyplýva, že na prelome 13. a 14. storočia patril Veľký Ruskov šľachticovi Dionýzovi, ktorý ho vymenil a odovzdal šľachticovi Petrovi, synovi Petuna. Ani ten si však obec dlhšie neponechal, pretože v roku 1308 už odovzdal Veľký i Malý Ruskov šľachticom Matúšovi, Tomášovi a Budovi, synom Korrada.⁵ Veľký Ruskov bol už v tomto čase rozvinutou dedinou, ktorej vznik treba hľadať v polovici 11. storočia. Názov obce sa vyskytuje v stredovekých listinách až do 15. storočia v jednotnom tvare Ruzka. Od 15. storočia sa k nemu pripájajú maďarské ekvivalenty Nagy = Veľký, Kiss = Malý. Podľa všetkého to bola obec ruských strážcov, ktorých tam umiestnili arpádovskí králi v 11. storočí, aby chránili v uhorskom pohraničí sa nachádzajúce krajinské cesty, smerujúce k Dargovskému priesmyku v Slanských vrchoch.⁶ Ruskí strážcovia hraníc boli pravdepodobne usadení v slovenskom okolí, ktorého obyvatelia pomenovali túto dedinu týmto adekvátnym názvom. Nezachovali sa však žiadne údaje o tom, dokedy vo Veľkom Ruskove ruskí strážcovia hraníc žili, prípadne kam odišli. Nemožno vylúčiť ani ďalšiu možnosť, že postupne splynuli s okolitým slovenským obyvateľstvom. Asimilácia tohoto obyvateľstva sa musela uskutočniť v priebehu 12. a 13. storočia, lebo v 14. storočí sa Ruskovčania výraznejšie jazykovo ani etnicky neodlišovali od dedín vo svojom okolí. V písomnostiach o Malom Ruskove nachádzame po roku 1808 aj názov Malé Ruskowce. V tom istom čase sa popri maďarskom názve Nagy-Ruszka používal vo Veľkom Ruskove aj názov Welké Ruskowce. Po vzniku medzivojnovej ČSR bol v roku 1920 uzákonený pre Malý Ruskov

názov Ruskov a pre Veľký Ruskov – Ruskovce, ktorý platil až do roku 1927. V roku 1927 bolo uzákonené používanie dvoch názvov Veľký Ruskov a Velikij Ruskov. Pravdepodobne koncom 13. alebo začiatkom 14. storočia nadobudli časť ruskovského majetku od uhorského kráľa zeman z Veľkých Ozoroviec. F. Uličný uvádza, že okolo roku 1328 už im časť tohoto majetku patrila. Malý Ruskov v tomto čase patrila zemanovi Šimonovi, synovi Michala z Veľkých Ozoroviec a okolo roku 1342 zemanovi Mikulášovi, synovi Michala z Malých Ozoroviec. Z uvedeného vyplýva, že Malý Ruskov sa vyvinul v chotári obce Veľký Ruskov. Potvrďuje to aj ďalší písomný doklad z roku 1371 a 1414, keď Malý Ruskov/ Kissruzka/ patrila veľkoozorovským zemanom. V listine z roku 1371 je prvýkrát použitý názov Malý /Kiss/ pre rozdelený Ruskov. Dôvodom rozdelenia obce bolo majetkové vlastníctvo rozdielných šľachtických rodov, ktoré si týmto spôsobom rozhraničili svoje chotáre a poddaných. Listiny z roku 1308 a 1328 preukázateľne potvrdzujú príslušnosť dediny Veľký Ruskov k trebišovskému domíniu /panstvu/.⁸ K panstvu Trebišov podľa záznamov jágerskej kapituly v roku 1328 patrili okrem Trebišove aj dediny Veľký Ruskov, Zemplínske Hradište, Paričov, Val'on a Dobrá. Majetkovou súčasťou hradného panstva Trebišov bol Veľký Ruskov aj v donácii kráľa Žigmunda Luxemburského a následne vydanej listine kráľovnej Márie, ktorými bola v roku 1387 odovzdaná majetková držba Petrovi synovi Štefana z Perína za jeho vojenskú pomoc. Jasovský konvent uviedol šľachtica Petra a jeho synov aj do vlastníctva obce Veľký Ruskov. Medzi dedinami tohoto hradného panstva možno nájsť Veľký Ruskov aj v 15. a 16. storočí.⁹ Chýba doklad, ktorý by potvrdzoval existenciu veľkoruskovského kostola v stredoveku. V 17. storočí kostol vo Veľkom Ruskove preukázateľne existoval. Približne v polovici 17. storočia patrila reformovaný kazateľom, ale po nástupe protireformácie okolo roku 1673 bol reformovaný odňatý. Na rozhraní 17. a 18. storočia ho pramene uvádzajú ako opustený /“ Ruszka utraque templi desolata sunt „ - uvádza prameň z roku 1700/.¹⁰ Ani v Malom Ruskove neexistuje doklad o existencii kostola pred 17. storočím. V 17. storočí tam existoval murovaný kostol, ktorý ešte v roku 1700 patrila reformovanej cirkvi.

KERESZTESY.

